

1. Същност на единодействието

Една от формите на задълбочаване на демокрацията в Република България е непрекъснатото укрепване на общественния ред. Обективните закономерности в развитието на обществото по-казват, че за противодействие на престъпността и опазването на обществения ред е необходимо обединяване на усилията на държавната администрация, на обществото, както и на гражданите. Това единодействие се разглежда като форма и средство за обединяване усилията на отделните индивиди по повод постигане на обща цел.

Единодействието между отделните институции може да бъде разгледано алтернативно, в резултат на което съставляващите го компоненти пораждат нови системи, качества, неприсъщи на образуващите го. Трябва да се има предвид, че с възможна конкуренция между партньори, при което не може да се очаква обединение на усилията. От това схващане за единодействието се ограничава координацията като определена съгласуваност, осигуряваща динамичното развитие на системата. Единодействието - това е систематическо постоянно осъществявано действие, имащо за цел да предизвика ответна реакция от страна на партньора, това с единодействие и върху самия партньор".

Някои автори разглеждат единодействието в широк смисъл на думата и го разширяват до съгласуваност на дейностите за изпълнение на общи задачи. Единодействието в тесен смисъл следва да се разбира като обединена и съгласувана, основана на закона и подзаконовите ведомствени актове дейност на единоначалника, осъществявана чрез комплексно и съчетано използване на предоставените им сили, средства и методи с цел предотвратяване и разкриване на престъпления.

Единодействието ще бъде налице тогава, когато действията на някои от органите се извършват, като се съобразяват с интересите на друг орган, т. е. когато от действията на единия настъпва реална полза за другия. За единодействието е характерна вътрешната, съдържаща се, а не външната, договорна съгласуваност. Така че най-същественният признак на единодействието е сътрудничеството на основата на взаимопомощта.

Единодействието между служеше на Министерството на вътрешните работи може да бъде възприето като делово сътрудничество на основата на взаимопомощта на частите и елементите на системата с цел най-ефективно решаване на задачите за противодействието на престъпността и опазването на обществения ред. Най-съществените признаци на единодействието са:

- сътрудничество;

- взаимопомощ;

- коопериране на сили и средства;

- повишаване на „разрешените способности“ на системата;

- засилване на нейните управляеми параметри.

Внимателният анализ на единодействието позволява акцентирането на няколко нови момента, които го характеризират:

Първо: не е задължително единодействието да бъде предварително договорено;

Второ: не е задължително единодействащите органи за-едно и едновременно да осъществяват действия за постигането на неговата цел;

Трето: единодействието може да се осъществява по всич-ки въпроси, стига те да бъдат подчинени на решаването на общите задачи, поставени пред системата;

Четвърто: единодействие съществува и тогава, когато органите, които го осъществяват, имат еднородни функции, но един от тях е водещ в определена област от човешките отношения.

Единодействието в областта на опазването на обществения ред се изразява в полагането на съгласувани по цели, време и мястото усилия. Необходимо е и оказване на взаимна помощ между Национална служба „Полиция“, НС „Борба с организираната престъпност“, НС „Гранична полиция“ и НС „Жандармерия“ като служби от съвременната полицейска администрация и другите държавни, обществени органи и организации, длъжностни лица и граждани за изпълнението на поставените пред тях задачи. Единодействието обхваща осъществяването на съгласувани или съвместими мероприятия, влияещи позитивно върху многобройните и многообразни фактори, които характеризират състоянието на обществения ред като сложно явление.

При организиране на единодействието голямо внимание трябва да се отделя на установяването и фиксирането на правата и задълженията на участващите страни. Единодействието между полицейските органи и различните други субекти във връзка с опазването на обществения ред е различно по характер, съдържание и форми. То се определя от вида на субекта, с който се единодейства, от конкретните задачи, които трябва да се решават, от спецификата на конкретните обществени отношения, които се защитават. Тези фактори обикновено са регламентирани от правни норми, които освен това очертават особеностите на единодействието.

Единодействието представлява активно, делово сътрудничество между два или повече органа, чиито интереси (цели) са общи или почти съвпадат, както съвпадат и техните действия по време и място на изпълнение на конкретните задачи.

Чрез единодействието се цели да се съгласуват усилията на службите в МВР, държавната администрация и обществените организации по осигуряване опазването на обществения ред. Организацията на единодействието включва установяването на постоянни контакти между полицията и посочените органи, определянето на начините за обмен на информация, съгласуването на планове за дейност и уточняването на начините за взаимопомощ при възникването на проблеми в опазването на обществения ред.

1.1. Правна уредба на единодействието на полицейските органи с другите органи на

МВР, другите служби и ведомства.

Развитието на нормативната уредба на единодействието в системата на МВР разкрива непрекъснатата тенденция към задълбочаване на демократизма и повишаване ролята на социалното управление. Нормативен израз на тази тенденция са разпоредбите на Глава XX от ЗМВР, съгласно която единодействията се очертават в две основни разновидности:

1.1.1. Иерархическо единодействие.

Дейността се основава:

-на централизма в организацията и управлението;

-на законността;

-на конспиративността и самостоятелността в дейността на полицейските органи.

1.1.2. Единодействие на координация и сътрудничество.

Единодействието на координация и сътрудничество е единодействието по хоризонтала. Състоянието и динамиката на единоотношенията между началници и подчинени, старши и младши са в тясна връзка с характера и развитието на единодействието на координация и сътрудничество, т.е. между равни. Те се основават на изискванията за професионално единодействие и изразяват взаимната съгласуваност за съвместна дейност. Развиват се във връзка с цялостната дейност на полицейските органи. Координацията и сътрудничеството между службите, както и в самите тях между служителите при осъществяване на законово определените им функции имат за цел:

-по-ефективно и целесъобразно изпълнение на поставените им задачи;

-икономично използване на силите и средствата;

-недопускане на дублиране или създаването на затруднения и пречки в дейността им.

Дейността за осъществяване на единодействие на координация и сътрудничество в МВР се ръководи и контролира от главния секретар, секретарите и директорите (началниците) на служби. Главният секретар осъществява общо и непосредствено ръководство и контрол по единодействието и координацията между службите. Секретарите организират единодействието и координират дейността на службите, по отношение на които министърът на вътрешните работи им е възложил функции по управление. Ди-ректорите (началниците) на служби организират и осъществяват непосредствено ръководство и координация между изградените структурни звена в поверените им служби.

Основните направления при координацията между службите в МВР са:

- обменът на информация;

- използването на информационните фондове на службите;

- оказването на оперативно-техническо съдействие чрез координирани мероприятия по изясняване на сигнали и по изпълнение на задачи от функционалната им компетентност.

Според ППЗМВР полицейските органи осъществяват координация за предотвратяване на престъпни и други правонарушения, като информират държавните органи, физическите и юридическите лица за причините и условията, способстващи за тяхното извършване.

Организация на единодействието с областните управители

Областта е административно-териториална единица. Тя не е от самоуправленски тип. В нея не се създават изборни органи на местното самоуправление, В областния център могат да се създават органи и служби на централната държавна власт (на централната държавна администрация). Дейността на областната администрация от-носно осъществяване на функциите на държавата се проявява като изпълнително-разпоредителна. Една от функционалните характеристики на областната администрация се изразява в опазването и защитата на държавната собственост на територията на областта.

Областният управител е едноличен орган на изпълнителната власт в областта, който осъществява държавното управление по места и осигурява съответствие между националните и местните интереси при провеждане на регионалната политика. Той провежда държавната политика в областта, координира дейността на органите на изпълнителната власт и на техните администрации на територията на областта и единодействието им с местната власт.

Регионалните дирекции на вътрешните работи са длъжни да установят контакти с областните управители и да определят ръководител на дирекцията за участие в седмичните заседания, на които се решават въпросите по осигуряването на обществения ред. Съдействие на областните управители се иска, когато се установят нарушения или възникне необходимост от тяхната пряка намеса за решаването на важни проблеми по охраната на обекти, свързани с прехраната на населението или със сигурността на страната. Те отговарят за опазването и защитата на държавната собственост на територията на областта. Координират и контролират изпълнението на актовете и действията на ръководителите на териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт на територията на областта. Организируют отбранително-мобилизационната подготовка на населението, ръководят защитата му при бедствия и аварии и отговарят за опазването на обществения ред. На областните управители е дадено право да определят функциите и правомощията на заместник-областните управители, както и на подчинената им администрация.

Областната администрация подпомага дейността на областния управител при изпълнение на функциите и правомощията му по провеждане на държавната политика на територията на областта. Тя координира и подпомага дейността на кметове

общините при осъществяване на единодействието с регионалните дирекции на вътрешните работи по опазването на обществения ред и противодействието на престъпността.

Организация на единодействието с кметовете на общини, райони и кметства

Общината е основна административно-териториална единица в която се осъществява местното самоуправление. Орган на изпълнителната власт в общината е кметът на общината. Този кмет, както и кметовете на райони и кметства се избират от населението. Кметът на общината отговаря за опазване на обществения ред, както за осигуряването му издава писмени заповеди задължителни за началниците на съответните полицейски служби. Той може да възлага изпълнението на свои функции на кметовете на кметства и райони, а също така координира и осъществява контрол за целесъобразността и законосъобразността при тяхното изпълнение.

Кметът на район или кметство осигурява опазването на обществения ред. Притежава следните полицейски правомощия: извършва проверка за установяване на самоличността; задържа лица; извършва личен обиск на лица; проверява лични вещи; проверява превозни средства; извършва проверки в помещения без съгласие на собственика или обитателя или в тяхно отсъствие; използва физическа сила; използва помощни средства; използва оръжие като крайна мярка. Полицейски правомощия кметът осъществява до идването на полицейските органи. Това единодействие е насочено към осигуряването на взаимна информация за състоянието на обществения ред.

Гражданското общество изисква и адекватна на неговата свобода съдебна власт. Това са институциите, които осъществявайки своята дейност единствено въз основа на закона, дават окончателни оценки за законосъобразността на дейността на всички правни субекти. във всички сфери на обществения живот.

Полицейските органи, съдът и прокуратурата са специализирани правозащитни органи на държавата. Заедно с някои други държавни и обществени формирания те образуват ядрото на системата за социален контрол, осигуряваща между другото и защита на обществения ред в нашата страна. От състоянието на единодействието между тези органи зависи до голяма степен успешната борба с антисоциалните явления в обществото.

Единодействията, свързани с опазването на обществения ред, които се развиват между полицейските органи, от една страна, и съда и прокуратурата, от друга страна, се проявяват в следните основни направления:

Упражняване на контрол и надзор за законност от страна на съдебната система.

Съдът упражнява съдебен контрол за спазване на законност-та от полицейските органи. Този контрол се базира на правни основания и се осъществява по най-разнообразни поводи:

- когато тези органи действат като административни юрис-дикции;

- при осъществяването на контрол по реда на ЗАП във връзка с индивидуалните административни актове, засягащи обществения ред;

- при осъществяването на т. нар. „непряк контрол" за законо-съобразност на актовете на полицейските органи и т. н.

Съществени компетенции в разглежданата насока притежава и прокуратурата. Тя представлява централизирана система от органи, осъществяващи надзор за законност в цялата страна. Прокурорският надзор върху дейността на полицейските органи по опазване на обществения ред и борбата с посегателствата срещу него може да се прояви като:

- надзор върху дейността на органите на предварителното разследване;

- надзор върху юрисдикционната дейност на полицейските органи;

- надзор върху дейността на полицейските служби като орган на държавно управление (общ надзор).

Прокурорите осъществяват надзор по всички жалби и сигнали за извършени престъпления, нарушения на обществения ред и

противозаконни действия на полицията. Прокуратурата няма право да отменя противозаконните индивидуални административни актове, издадени от полицейските органи, и да възстановява нарушените права на гражданите.

Задължителни разпореждания на съда и прокуратурата

Тези разпореждания се издават извън случаите на съдебен контрол и прокурорски надзор. Като органи на изпълнително-разпоредителната власт полицейските органи в редица случаи са задължени да изпълняват разпореждания на съда и прокуратурата във връзка с извършването на различни действия по опазване на обществения ред и противодействие на престъпността. Основанията и целите на тази дейност могат да бъдат различни. Полицейските органи са длъжни да изпълняват указанията, дадени от съда и прокуратурата. Координацията и сътрудничеството между полицейските служби, от една страна, и съда и прокуратурата, от друга, за противодействие на престъпността и опазване на обществения ред са необходимо условие за постигане на положителни резултати от дейността им.